

Dr. Öğr. Üyesi Alper IŞIK

İNTERNET AKTÖRLERİ
VE
EGEMENLİĞİN DEĞİŞEN
BOYUTLARI

*Digital Services Act ve Türk Mevzuatı Özelinde
Bir İnceleme*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IX
KISALTMALAR CETVELİ.....	XXI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM İNTERNET AKTÖRLERİ VE EGEMENLİK BAĞLAMINDA GÜNCEL GELİŞMELER

I. İnternet.....	7
A. İnternetin Temel Özellikleri	7
B. İnternetin Etkisi.....	8
C. İnternette Devlet Egemenliği.....	11
II. Platformlar.....	18
A. Platformların İşlevi.....	19
1. İçerik Moderasyonu.....	19
2. Dezenformasyonla Mücadele	20
B. Platformlar ve Egemenlik	23
1. Yeni Bir İktidar Odağı Olarak Platformlar.....	23
2. Platform Egemenliğinin Sınırı: Dijital Anayasacılık	29
3. Platform - Devlet İlişkisi	32
4. Platform – Kullanıcı İlişkisi.....	39
III. Siyasi İktidar.....	41
A. İktidar ve Gözetim	41
B. İnternette Fragmantasyon	48
1. ICANN ve IANA.....	53

2. Çin.....	55
3. Rusya	57
4. İran	59
IV. İnternete Erişim Hakkı.....	60
A. İnternete Erişim Hakkına İlişkin Raporlar.....	65
1. BM Özel Raportörü Frank La Rue'nün Raporu	65
a. İnternet İçeriğine Erişim.....	66
(i) Erişim Engelleme	67
(ii) Aracıların Sorumluluğu	69
(iii) Siber Saldırıları	74
(iv) Gizlilik ve Veri Koruma	74
b. İnternete Erişim Sağlayan Araçlara (Altyapıya) Erişim.....	76
2. AGİT Raporu.....	79
B. Hakkın Kapsamı ve Niteliği	80
1. Jellinek'in Ayrımı.....	80
2. Kuşaklar Ayrımı.....	82
C. Uluslararası Hukuk Açısından İnternete Erişim	84
1. Birleşmiş Milletler	84
2. Avrupa Konseyi	89
a. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	89
b. Belgeler.....	94
D. Anayasal Hak Bağlamındaki Örnekler	95
1. Yunanistan	96
2. Portekiz	97
3. Ekvador	97
4. Anayasal Bir Hak Olarak Düzenlemenin Sonuçları	98
E. Hak Bağlamındaki Örnekler	98
1. Estonya.....	99
2. Finlandiya	99
3. Fransa.....	100

4. Kosta Rika.....	101
5. İspanya.....	102
6. İtalya.....	102
V. Genel Değerlendirme.....	103

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN İNTERNETTE SORUMLULUK VE YÜKÜMLÜLÜK REJİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELERİ

I. Avrupa Birliği'nin İnternete Erişime Dair Düzenlemelerine Genel Bakış.....	113
II. Dijital Services Act (DSA) Bağlamında Sorumluluk ve Yükümlülük Rejimi	118
A. DSA'nın Amacı	119
B. DSA'nın Kapsamı	122
C. DSA Kapsamında Genel Yükümlülükler.....	125
1. Genel İzleme Yasağı.....	125
2. İrtibat Noktası Kurulması ve Temsilcilik.....	137
3. Kullanıcıları Bilgilendirmek.....	139
4. Raporlama Yapmak.....	141
D. Online Platformlar Dahil Olmak Üzere Barındırma Hizmeti Sağlayanların Ek Yükümlülükleri	143
1. Bildirim ve Eylem Mekanizmaları	143
2. Gerekçe Bildirim Yükümlülüğü.....	146
3. Suç Şüphesinin Bildirilmesi	147
E. Online Platformların ve Online Arama Motorlarının Yükümlülükleri	148
1. İç Şikayet İşleme Mekanizması Kurma Yükümlülüğü	149
2. Mahkeme Dışı Uyuşmazlık Çözüm Kurumlarıyla İlişki Kurma Yükümlülüğü	150

3. Güvenilir İşaretçilerle Çalışma Yükümlülüğü.....	153
4. Kötüye Kullanıma Karşı Önlem Alma ve Engelleme.....	155
5. Periyodik Raporlama.....	156
6. Online Arayüz Tasarımı ve Organizasyonu	157
7. Online Reklamcılık.....	159
8. Tavsiye Sistemi Şeffaflığı.....	159
9. Küçüklerin Mahremiyeti.....	160
F. Tüketicilerin Tüccarlarla Mesafeli Sözleşmeler Akdetmesine Olanak Tanıyan Online Platform Sağlayıcıları İçin Geçerli Olan Ek Yükümlülükler.....	161
1. Müşterinizi Tanıyan İlkesi.....	161
2. Tasarımda Uyum.....	163
3. Bilgi Edinme Hakkı.....	164
G. Çok Büyük Online Platformlar (VLOP) ve Çok Büyük Online Arama Motorları (VLOSE) İçin Ek Yükümlülükler.....	164
1. Risk Değerlendirmesi.....	166
2. Riskleri Azaltmak.....	168
3. Krizle Mücadele Mekanizması	170
4. Bağımsız Denetim.....	172
5. Tavsiye Sistemleri.....	174
6. Ek Online Reklam Şeffaflığı.....	175
7. Verilere Erişim ve İnceleme.....	176
8. Uyum Birimi	179
9. Şeffaflık Raporları	181
10. Denetleme Ücreti.....	182
H. Diğer Due Diligence Yükümlülükleri.....	183
I. Uygulama, İş Birliği, Cezalar ve Yürürlük.....	184
1. Dijital Hizmetler Koordinatörlüğü (DSC)	184
a. Yapısı.....	184
b. Dijital Hizmetler Koordinatörünün Yetkileri.....	185
c. Soruşturma Yetkileri.....	186

d. Yaptırım Yetkileri.....	186
e. Önlem Alma Yetkileri.....	187
2. Avrupa Dijital Hizmetler Kurulu (EBDS)	189
3. AB Komisyonu	189
4. Cezaların Uygulanması	190
J. VLOP ve VLOSE'lerin Denetimi, Soruşturulması, Uygulanması ve İzlenmesi.....	193
III. Terörist İçeriğın Online Olarak Yayılmasının Ele Alınmasına İlişkin Tüzük (TERREG) Bağlamında	198
A. TERREG'in Amacı	198
B. TERREG'in Kapsamı.....	198
C. TERREG'in Sorumluluk Rejimi	200
1. Barındırma (Hosting) Hizmet Sağlayıcısının Yükümlülükleri	200
2. Yaptırımlar	201

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA İNTERNETE ERİŞİM VE SORUMLULUK VE YÜKÜMLÜLÜK REJİMİ

I. Türkiye'de İnternetin Gelişimi	203
II. İnterneti Erişim Hakkını Düzenleyen Ulusal Metinler	204
III. Türk Hukukunda İnternet Aktörleri ve Yükümlülüklerle İlişkin Düzenlemeler.....	206
A. 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Erişim Engellenmesi.....	207
1. 5651 Sayılı Kanun md. 8.....	207
a. Başvuru Yolları.....	207
b. Erişim Engelleme Sebepleri	207
c. AYM İçtihadı.....	209
2. 5651 Sayılı Kanun md. 8/A	211

a.	Başkanlık Kararıyla Erişim Engeli.....	211
b.	Erişim Engeli Sebepleri.....	211
c.	AYM İçtihadı.....	211
3.	5651 Sayılı Kanun md. 9.....	213
a.	Başvuru Yolları.....	213
(i)	Uyar/Kaldır Yöntemi.....	213
(ii)	Sulh Ceza Hakimine Başvuru.....	214
(iii)	İnternet Adresiyle İlişkilendirilmeme Bağlamındaki Talepler.....	216
b.	AYM İçtihadı.....	219
4.	5651 Sayılı Kanun md. 9/A.....	221
a.	BTK'ya Başvuru.....	221
b.	Doğrudan BTK Başkanının Engellemesi.....	221
5.	Sosyal Ağ Sağlayıcıların Yükümlülükleri.....	221
a.	Temsilcilik Açmak.....	222
b.	Başvuruları Cevaplamak.....	224
c.	Raporlama Yapmak.....	226
d.	Reklam Kütüphanesi Oluşturmak.....	226
e.	Adli Mercilere Bilgi Verilmesi.....	227
f.	Verileri Türkiye'de Barındırmak İçin Gereken Tedbirleri Almak.....	228
g.	Çocuklara Özgü Ayrıştırılmış Hizmet Sunulması.....	228
h.	Kullanıcı Haklarının Korunması.....	229
i.	Başvuru Mekanizması Kurulması.....	230
j.	Can ve Mal Güvenliğinin Korunması.....	230
k.	Kuruma Bilgi Verilmesi.....	230
l.	Kriz Planı Oluşturulması.....	231
m.	Diğer Yaptırımlar.....	231
B.	6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Kapsamında.....	232
1.	Kanunda Yer Verilen Sorumluluk Søjeleri.....	232

2. ETAHS'lerin Yükümlülükleri	234
a. Genel Yükümlülükler.....	234
(i) Bilgi Verme ve Doğrulama Yükümlülüğü.....	236
(ii) İşlem Rehberi.....	237
(iii) Siparişe İlişkin Yükümlülükler.....	238
(iv) Hukuka Aykırı İçerik.....	239
(v) Dahili İletişim Sistemi.....	242
(vi) Online Arama Motorlarında Tanıtım ve Erişim İmkânı	242
(vii) Ticari İletişime İlişkin Yükümlülükler	243
b. Orta Ölçekli ETAHS'ların Ek Yükümlülükleri.....	244
(i) Veri kullanımı ve paylaşımı.....	244
(ii) Bağımsız Denetim.....	245
(iii) Mevzuata Uygunluk Raporu	246
(iv) Elektronik Ticaret Lisansı	246
c. Büyük Ölçekli ETAHS'ların Ek Yükümlülükleri.....	248
(i) Reklam ve Promosyon Harcamaları.....	249
(ii) ETHS'nin Farklı Kanallardan Mal veya Hizmet Sunmasını Engellememe	249
d. Çok Büyük Ölçekli ETAHS'ların Ek Yükümlülükleri.....	249
(i) Ödeme Hizmeti.....	249
(ii) Posta ve Taşımacılık Hizmetleri.....	250
(iii) İlan Hizmeti	250
3. Yaptırımlar	250
C. 5187 Sayılı Basın Kanunu Kapsamında İnternet Haber Siteleri..	254
1. Kanunda Yer Verilen Sorumluluk Süjesi Olarak İnternet Haber Siteleri	254
2. Yükümlülükler.....	255
a. Teslim ve Muhafaza Yükümlülüğü.....	255
b. Düzeltme ve Cevap Hakkının Kullanımı.....	255
c. Zorunlu Bilgileri Gösterme.....	256

d. Cinsel Saldırı, Cinayet ve İntihara Özendirmeme	257
e. Kimliğin Açıklanmaması.....	257
3. Cezai Sorumluluk.....	257
4. Hukuki Sorumluluk	258
D. 5654 Sayılı FSEK md. Ek 4	258
1. Başvuru Yolları.....	259
a. Uyar/Kaldır Yöntemi	259
b. Cumhuriyet Savcısına Başvuru.....	259
2. Erişim Engeli Sebepleri	260
E. Diğer Kanunlar	260
IV. Erişim Engelleme Araçlarının Değerlendirilmesi.....	264
A. Alan Adından (DNS) Erişimin Engellenmesi.....	265
B. IP Adresinden Erişimin Engellenmesi.....	265
C. URL Erişiminin Engellenmesi.....	265
D. Bant Genişliğini Daraltma.....	266
SONUÇ	267
MEVZUAT KARŞILAŞTIRMA TABLOSU (DSA VE TÜRK HUKUKU)	277
KAYNAKÇA.....	281